

Miljøindsats i oplandet til Ringkøbing Fjord

Charlotte Kjærgaard, Chefforsker Miljø, SEGES

Temaaften Ringkøbing Fjord d. 19. juni 2019

SEGES

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Indhold

- Vandområdeplan 2015-2021 – indsatsbehov Ringkøbing Fjord
- Hvor kan det betale sig at placere virkemiddelsindsatsen
- Virkemidler og deres effekt
- Analyse af oplandet til Ringkøbing Fjord – potentiale for målopfyldelse
- Diskussion

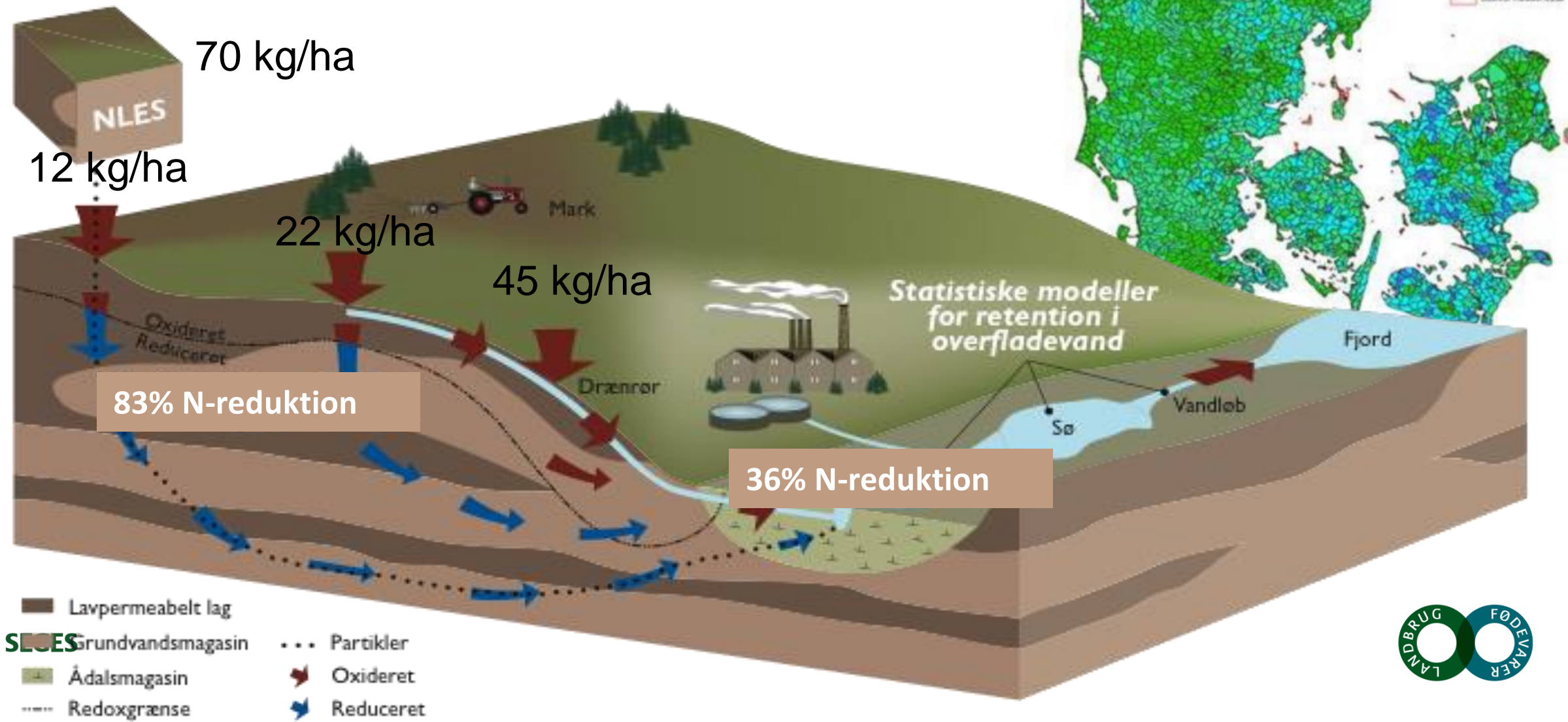
Vandområdeplan 2015-2021 – indsatsbehov Ringkøbing Fjord

	Virkemidler	Kollektive virkemidler	Målrettet indsats	Spildevand	Samlet
Belastning 2021					4063
Målbekastning					2639
Indsatsbehov					1424 (35%)
Kollektive virkemidler	Vådområder	75			
	Lavbundsprojekter	4,7			
	Minivådområder	30			
	Skovrejsning	4,7			
Målrettede virkemidler	Miljøfokus områder (MFO)		69		
	Målrettet regulering		236		
Øvrige	Spildevand			1,7	
Samlet effekt af indsats		114	305	1,7	439
Udskudt indsats (efter 2021)					985

Hvor kan det betale sig at placere indsatsen?

Den største effekt kan opnås ved drænvirkemidler ($\geq 12\%$ ler)

Hvilke drænvirkemidler kan anvendes?

Minivådområder

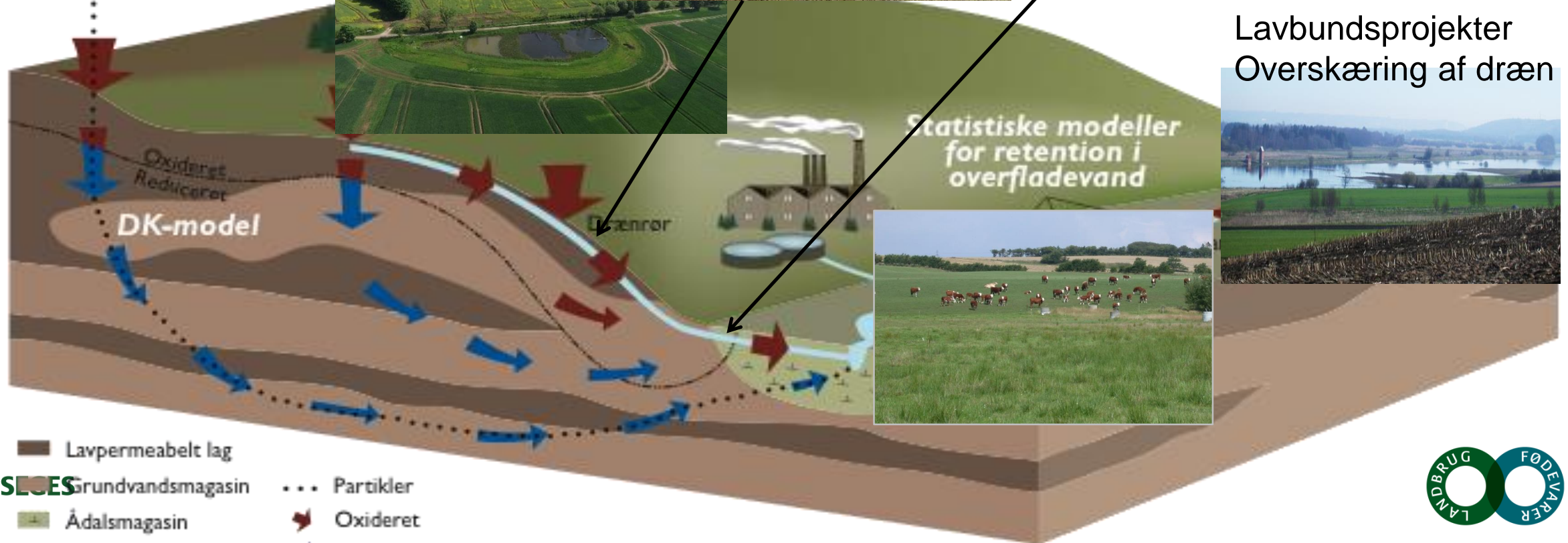
Okkeranlæg?

Vådområder
Lavbundsprojekter
Overskæring af dræn

Statistiske modeller for retention i overfladevand

NLES Grundvandsmagasin

Ådalsmagasin

Redoxgrænse

Partikler

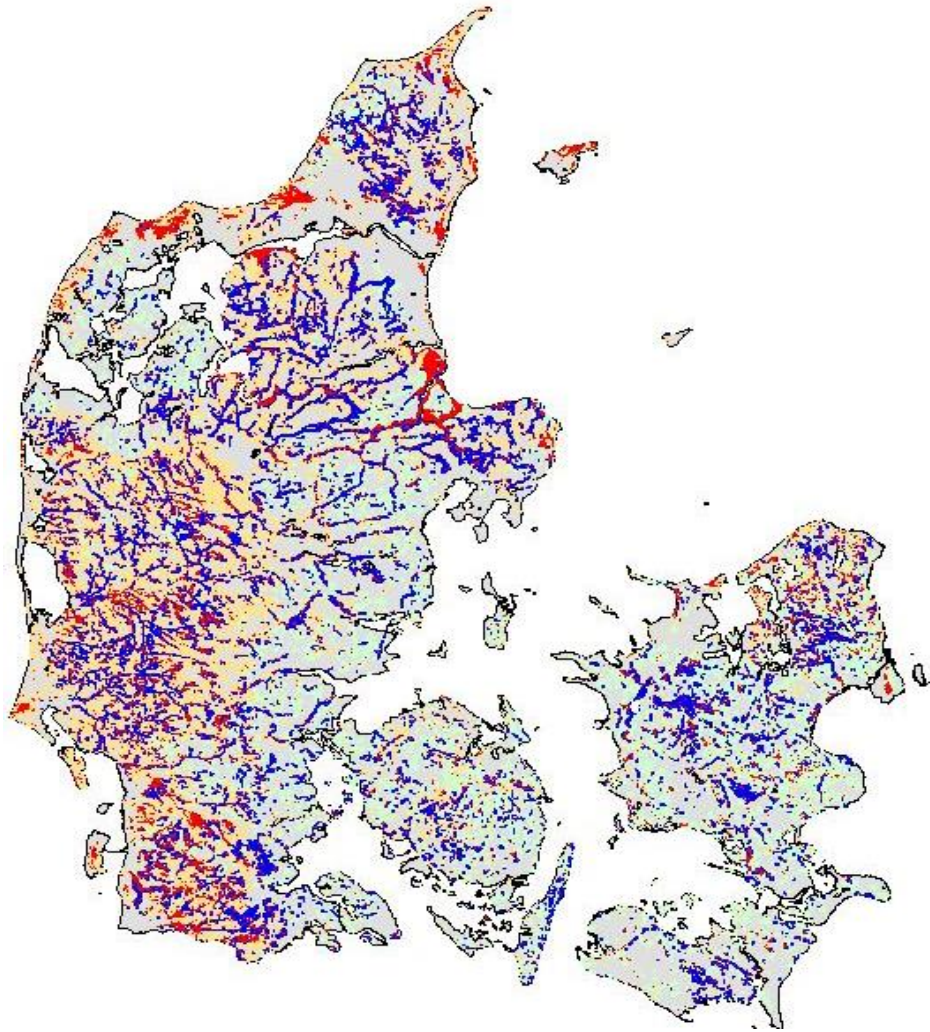
Oxideret

Reduceret

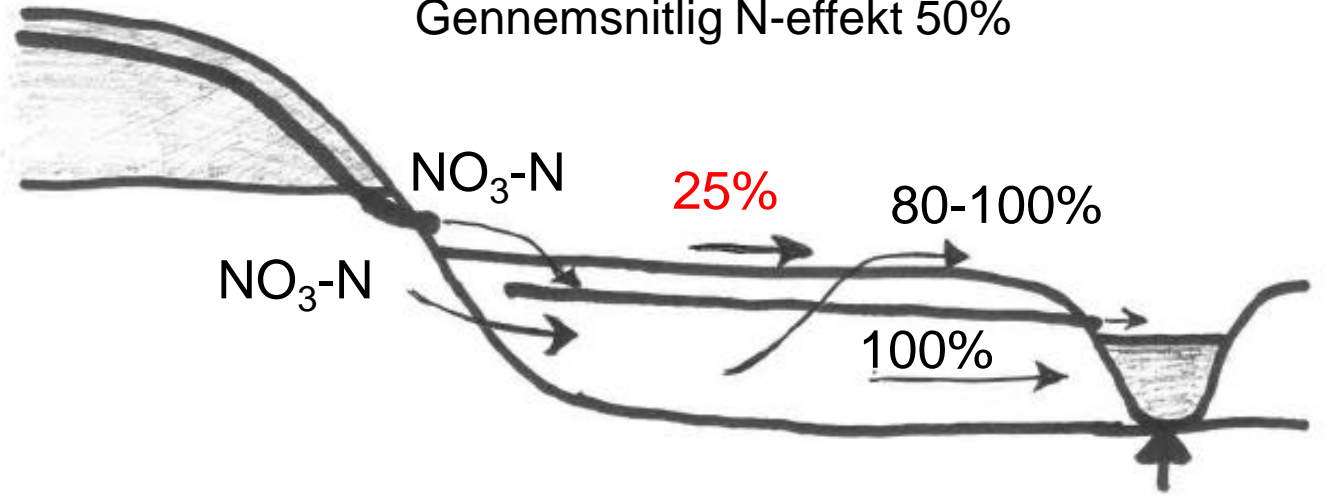

Vandløbsnære lavbundsarealer – vådområder

Gennemsnitlig N-effekt 50%

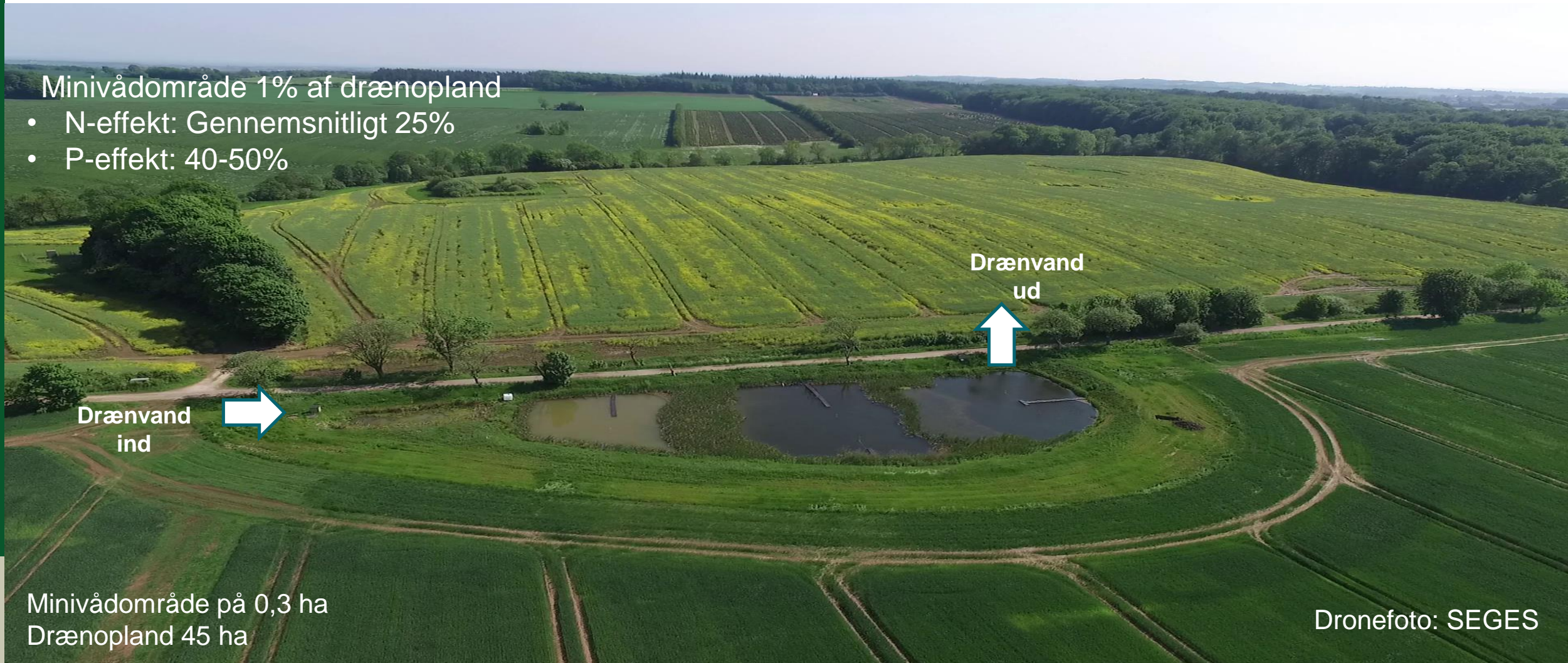

Minivådområde med overfladestrømning

Minivådområde 1% af drænopland

- N-effekt: Gennemsnitligt 25%
- P-effekt: 40-50%

Minivådområde på 0,3 ha
Drænopland 45 ha

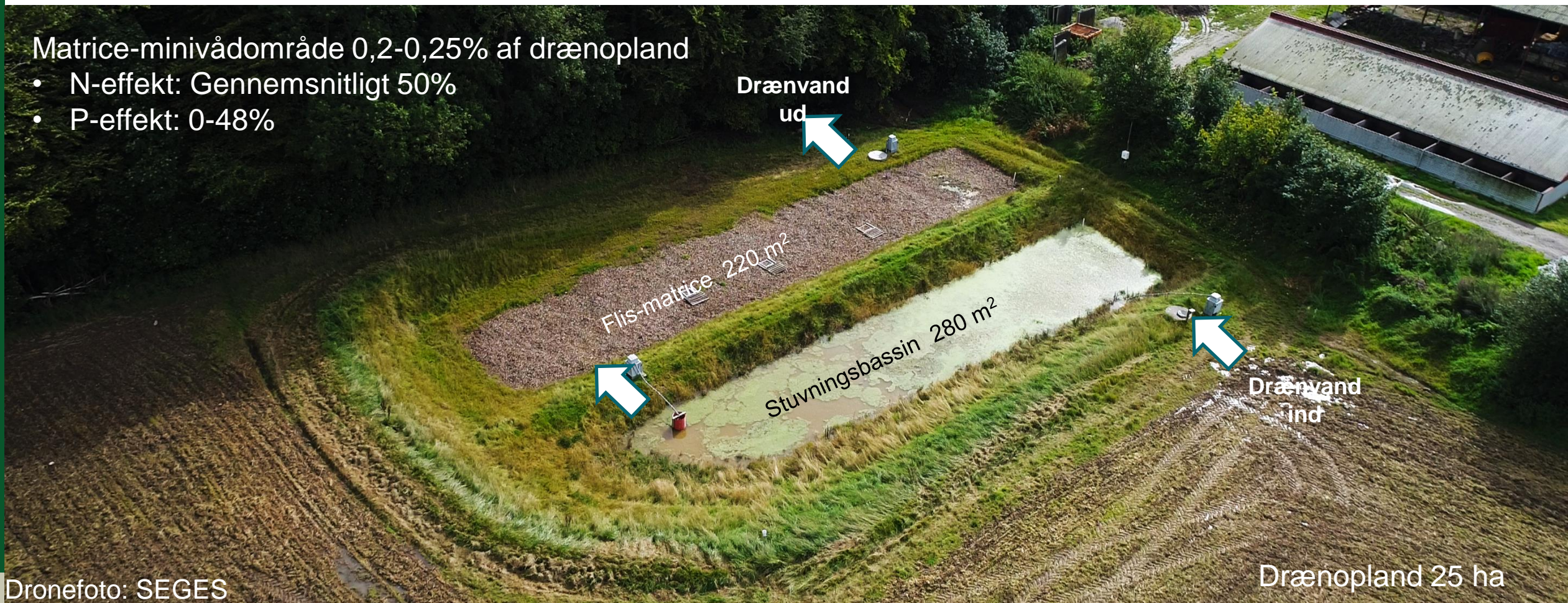
Dronefoto: SEGES

Matrice-minivådområde med stuvningsbassin

Matrice-minivådområde 0,2-0,25% af drænopland

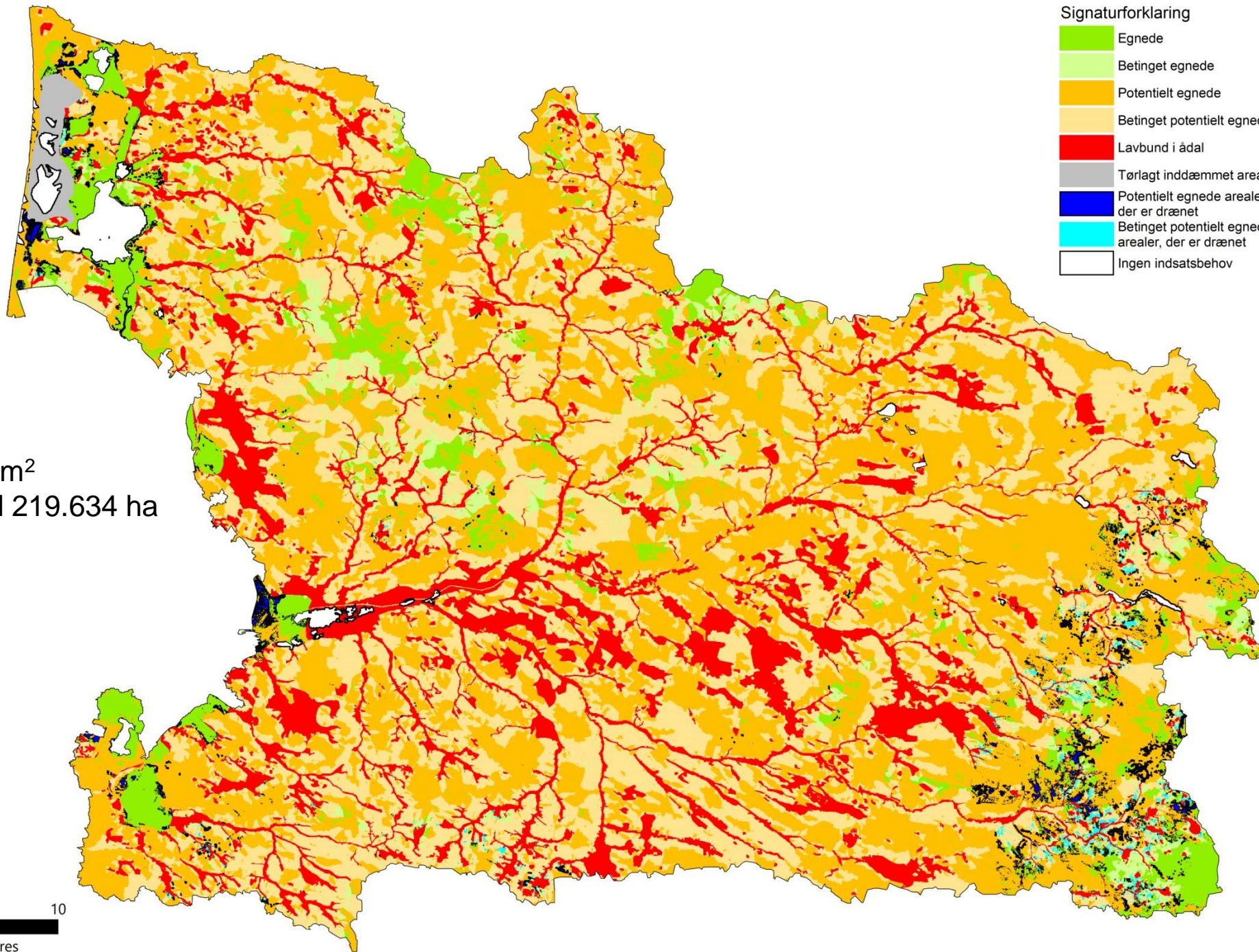
- N-effekt: Gennemsnitligt 50%
- P-effekt: 0-48%

Hvad er potentialet for drænvirkemidler i Ringkøbing Fjord oplandet?

Opland 3.463 km²
Landbrugsareal 219.634 ha

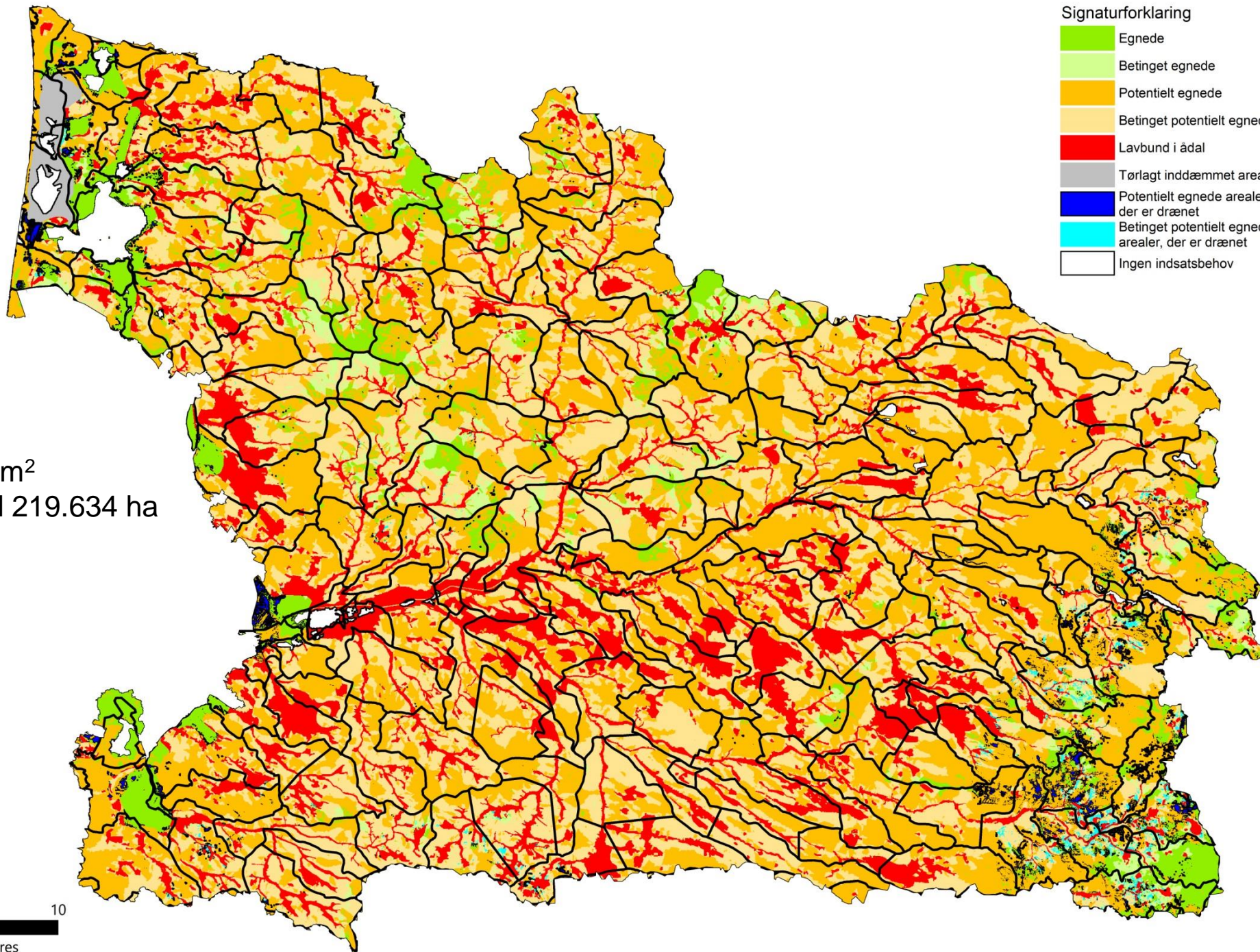

Signaturforklaring

- Egnede
- Betinget egnede
- Potentielt egnede
- Betinget potentielt egnede
- Lavbund i ådal
- Tørlagt inddæmmet areal
- Potentielt egnede arealer, der er drænet
- Betinget potentielt egnede arealer, der er drænet
- Ingen indsatsbehov

Opland 3.463 km²
Landbrugsareal 219.634 ha

- Signaturforklaring
- Egnede
  - Betinget egnede
  - Potentielt egnede
  - Betinget potentielt egnede
  - Lavbund i ådal
  - Tørlagt inddæmmet areal
  - Potentielt egnede arealer, der er drænet
  - Betinget potentielt egnede arealer, der er drænet
  - Ingen indsatsbehov

Analyse af oplandet til Ringkøbing Fjord

	Areal	Areal (%)	Virkemidler
Landbrugsareal, ha	219.634		192 ID15 deloplande
Egnet (>12% ler), ha	15.659	7	Minivådområder Matrice-minivådområder Okkeranlæg
Opland (>12% ler) til lavbund, ha	7.371	3	Afbrudte dræn Vådområder
<i>Potentielt egnet (<12% ler), ha</i>	<i>83.949</i>	<i>38</i>	<i>Minivådområder Matrice-minivådområder Okkeranlæg</i>
Opland (<12% ler) til lavbund, ha	77.664	35	Vådområder
Lavbund, ha	34.988	16	Lavbundsprojekter Vådområder

Analyse af "virkemiddelpotentialet" i oplandet til Ringkøbing Fjord

	Areal	Areal (%)	Virkemidler	Kvælstofeffekt Tons/år
Landbrugsareal, ha	219.634		192 ID15 deloplande	
Egnet (>12% ler), ha	15.659	7	Minivådområder Matrice-minivådområder Okkeranlæg	86 173 ?
Opland (>12% ler) til lavbund, ha	7.371	3	Afbrudte dræn Vådområder	89
<i>Potentielt egnet (<12% ler), ha</i>	<i>83.949</i>	<i>38</i>	<i>Minivådområder Matrice-minivådområder Okkeranlæg</i>	<i>- - -</i>
Opland (<12% ler) til lavbund, ha	77.664	35	Vådområder	513 (2.222)
Lavbund, ha	34.988	16	Vådområder Lavbundsprojekter (tørv)	233 (838)

Samlet

921 (3.322)

Vandområdeplan 2015-2021 – indsatsbehov Ringkøbing Fjord

	Virkemidler	Kollektive virkemidler	Maks potentiale	Målrettet indsats	Samlet
Belastning 2021					4063
Målbelastning					2639
Indsatsbehov					1424 (35%)
Kollektive virkemidler	Vådområder	75	602+233		
	Lavbundsprojekter	4,7			
	Minivådområder	30	86-173		
	Skovrejsning	4,7			
Målrettede virkemidler	Miljøfokus områder (MFO)			69	
	Målrettet regulering			236	
Øvrige	Spildevand				
Samlet effekt af indsats		114	688-1008	305	439
Udskudt indsats (efter 2021)					985

Perspektiver

SEC

Potentiale af drænvirkemidler

Tabel 1a. Effekt på kvælstofudledningen (kg N pr ha pr år) og arealkrav (ha) til virkemidler i forhold til 2021 og 2027# målsætningen med den nuværende reguleringen (2019). (# estimat)

	Målar	ID15 N-indsatskrav kg N år ⁻¹	Virkemiddelseffekt i rodzonen kg N ha ⁻¹ år ⁻¹	Nuværende N-effekt på udledningen kg N ha ⁻¹ år ⁻¹	Arealkrav ved nuværende regulering ha
Efterafgrøder	2021	2.594	30	11,4	228
	2027	3.791			333
Udtagning	2021	2.594	50	19,0	137
	2027	3.791			200
Minivådområder	2021	2.594	13,5	6,75	384 (3,84)*
	2027	3.791			562 (5,62)*
Matrice- minivådområder	2021	2.594	27	13,5	192 (0,38)*
	2027	3.791			281 (0,56)*

Beregningerne foretages for et typisk dræn domineret ID15 opland på 1500 ha med 70% dyrket areal svarende til 1050 ha landbrugsareal. Den gennemsnitlige kvælstofudvaskning fra rodzonen er på 60 kg N ha⁻¹ og gennemsnitlige kvælstofretention for ID15 oplandet er på 62%.

Økonomisk potentiale drænvirkemidler

Table 4. Omkostninger ved mål opfyldelse med den nuværende (2019) regulering for de fire virkemidler hhv. efterafgrøder, udtagning, minivådområder og matriceminivådområder for indsatsårene 2021 og 2027#

	Indsatsår	Omkostning virkemiddel kr ha ⁻¹ år ⁻¹	ID15 arealkrav ha	Omkostning ID15 opland kr år ⁻¹
Efterafgrøder	2021	700	228	159.250
	2027	700	333	232.750
Udtagning	2021	4000	137	546.000
	2027	4000	200	798.000
Minivådområder	2021	650*	384 (3,84)*	249.744
	2027	650*	562 (5,62)*	365.011
Matrice- minivådområder	2021	380**	192 (0,38)*	73.002
	2027	380**	281 (0,56)*	106.696

*Omkostning ved minivådområder er opgjort som etableringsomkostninger afskrevet over 10 år

** Omkostningen ved matriceminivådområder er opgjort som etableringsomkostninger afskrevet over 5 år (excl. tilførsel af ny flis)